

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
 1 August st. v.
 13 August st. n.

Ese in fie-care duminoca.
 Redacțiunea în
 Közép-utca nr. 395.

Nr. 31.

ANUL XVIII.
 1882.

Prețul pe un an 10 fl.
 Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
 de an 2 fl. 70 cr.
 Pentru România 25 lei.

În stupină.

Omul.

— Din Poveștile Peleşului. —

Un munte, care se numește „Omul”. Este ore muntele atât de mic s'au fost a omul atât de mare, de s'au numit muntele după d'ensul? Ce a fost ore omul acela? Fost'a el un erou mare, care s'au bătut în bătălie? Fost'a el un pustnic, care trăia în locuri sălbătice? Fost'a el un hoț mare al căruia nume nimeni nu îndrăzniă să-l pronunție? Fost'a el un împărat, de care se cutremurau împărățiile?

Omul! l'etă-i istoria.

Fost'a odată un tin'ăr, care eră însuflețit de dorința de a face fapte bune și frumoșe. Nimic nu i se părea nici pr' mare, nici pr' vitejesc, nici pr' bun, ce nu ar fi putut singur face. El își iubiă țera ca pe logodnica sa. El dă săracilor ori unde putea. El serviă femeilor, săracilor ca și bogăților. El ocrotiă pe cei slabi. Mai t'ote aceste se păreau pr' puține, cu mult pr' puține pentru a linișci inima lui cea înfocată. Căci, de câte ori el vedea nevoi și supărări, ură și minciună, de atâtea ori el credea, că traiul lui cel pământesc eră netrebuincios, căci ceea ce el doriă eră să dăruiescă omenilor fericirea.

Muma lui eră o împărătesă bună, pe care toți o cinstiau ca pe o sfântă. Ea avea darul de a vindecă bolnavii, când puneă m'ânile pe d'ensii. De apr'ope și de departe curgeau bolnavii la d'ensa ca să-i vindece. De aceea și ea a fost mult prigoniă și vrășmășită, ba cei răi au mers până a o cleveți la împărat, încât nu i se mai permise de a vindecă pe cei ce alergau la d'ensa, și în fine fu chiar isgoniă dela curte. Buna împărătesă se retrase însă în munți, și fiind că tot poporul alergă după d'ensa, ea vindecă, și în esil fiind, mii de bolnavi. În cur'end însă, ea se simți de tot obosita, mai mult de durerea ei cea mare, decât de multă muncă și se puse să m'oră. Bolnavii însă veniau și la sicriul ei pentru a se atinge de d'ensul și a află astfel vindecarea. Nu i se d'eduse voie să ia cu d'ensa pe unicul ei fiu. Inșe acesta se furișase pe ascuns și ședea ore întregi lângă d'ensa, sorbindu-i de pe buze vorbele care curgeau ca mierea. El se uită la m'ânile ei cele frumoșe, când d'aruiau putere și vindecare.

— Când vindeci mamă, faci tu ore pe omeni mai buni? — întrebă el câte odată.

— E mai ușor a fi bun când e cineva săn'etos: respundea ea, desmerdând capul frumosului băiat.

— Eu însă s'unt săn'etos și tot nu s'unt bun, — dicea el cu tristeță.

— Nu se face cineva bun de odată! Și ac'osta se inv'etă, băiate!

Astfel vorbiă gura cea dulce, care se închidea acum pentru totd'una. Băiatul însă se asv'eri la pământ lângă trupul neînsuflețit al mamei lui.

— Ah! nu pot trăi! nu mai pot trăi fără m'ămușora mea! — strigă el plâng'end.

— Mamă, m'ămuță! trezește-te! Fă-mi inima săn'et'osă, căci tare me d'ore! o mamă!

Omenii sta toți în tăcere împrejurul trupului neînsuflețit al mamei, împrejurul fiului care pl'ângea, căci nimeni nu putea să aducă o vorbă de m'ângăiere. Ce-i ajuta însă lui, că toți pl'ângeau cu d'ensul? Ce-i făcea că un popor întreg veniă după sicriu și îngropă în sinul pământului pe binefăcăt'orea lor? El simțiă numai o singură durere care-i rumpea inima și sufletul, și de a cărui gr'oză chiar cerul, n'optea și s'orele înălbișe. El remăsesese acum singur singurel în lumea cea mare, din care i se luase mama. El dispăr'ă dela morm'entul ei.

— b'ăcase de s'emă. Toți îl auđise cum sus-

— veduse asv'erind la o parte sapa,

cu care el asv'erlise pământ în gr'opă. De odată se făc'ă neved'ut.

Împăratul trimise omeni în unghiurile cele mai de-p'artate ale împărăției; însă feciorul și moștenitorul se făc'use neved'ut, par că-l înghițise pământul. Nime nu șciă de un pusnic, care-și scosese numele, că a murit și care eră ascuns în peșcerile Buceciului. Numai una singură șciă de d'ensul. Ac'osta eră amica lui și ea i trimise pe feciorul seu, când eră să nu mai fie.

Cu cuvintele aceste: „Inv'etă-me să fiu bun!” întră băiatul cel orfan la pusnic, se asv'eri la pământ în unghiul cel mai întunecos al peșcerii și pl'ânse mai multe ore, de credea că i se vor sfirși ochii și inima. Moșnegul nu dicea nimic. M'ana-i uscată trecea numai peste fața cea sb'ar'cită și peste barbă. El clipiă cu genele sale cele grele, și-și înghiț'ă lacrimile care-i veniau în ochi.

În sfirșit el dișe:

— Emanuil, f'et'ul meu, fii ca d'ensa atunci vei fi bun.

— Inșe ea nu avea o inimă atât de arđet'ore, de sălbatică, de nelinișcită ca a mea.

— Șciū ore ac'osta atât de bine! cine-ți a diș că ea nu a fost odată precum ești și tu acum?

— Ca mine! ac'osta nu e cu puțință!

— Din ea eșiă o putere mare, și în tinerețe puterea e nelinișcită. Tu nu șciū cum ea a suferit!

— Oh! nici odată ca mine!

— Oh băiete, băiete! Pentru ant'aila-și dată te încercă suferința și tu cređi că nimic nu se p'ote asem'ena cu durerea ta. Tu cugeți în acest moment numai la tine. Ac'osta nu o făcea ea nici odată!

— Dar la cine să me g'andesc! Nu mai au' pe nime în lume!

— La cine!

Pusnicul i areă valea, și de odată începură a trece imaginile tuturor suferințelor, tuturor durerilor, ascunse de pe pământ: orbi, schiopi, săraci, robi, nevoiași, bolnavi, femei și copii, cari pl'ângeau. Ziua și n'optea ei neconținut curgeau și nu se mai sfirșiau. De trei ori a r'esarit s'orele, de trei a apus, de trei ori luna, și ființele cele palide tot treceau. Emanuil se uită neclintit spre vale și nu vorbiă o singură vorbă. Atunci pusnicul puse m'ana pe ochii cei osteniți ai tin'erului de se închiseră. Pe urmă-l luă în brațe, îl duse în l'ăuntru'ul peșcerii, i dete lapte de b'eat și-l l'ăsa de dormi, până ce se tređi după două đile, voios și întărit.

— Șciū tu acum, pentru cine ai să trăiești? — îl întrebă pusnicul.

— Dar, — dișe tin'erul ca în somn, — am avut un vis f'orte minunat: mi se părea, că am cutreerat t'otă lumea.

— Acum, du-te, și servește. Nimene nu te va cun'osce. Când vei avea nevoie de mine, atunci culc'ă-te numai cu g'andul la mama ta și îndată voi fi la tine. Inșe să te păzești, să nu faci vre-o faptă rea. Într'o clipelă va dispăr'ă atunci imaginea mamei tale, și nu vei mai put'ă află calea, care vine la mine.

Emanuil dete mii de promisiuni sincere și sfinte, iș luă ziua bună dela pusnic și se cobori în vale, pentru a se pune la un stăp'ân. El nu merse mult și în-t'âlni o lemee b'etr'ână, care țara după sine o sarcină de crăci și câteva alte sarcini și eră mai m'ortă de ost'enenelă. Ea se opriă adese pentru a-și luă suflet. Ea se uită cu ochi răi la tin'erul cel frumos, care se apropiă de d'ensa cu semne amicale și o rugă cu vorbe bune, să-i dea voie să-i ajute, căci va purtă el sarcina ori cât de departe va fi. — „Dar e grea și calea-i lungă!” — „Atunci trebuie să-ți ajut cu atât mai mult”, — respunse Emanuil cu dulc'etă, luă t'ote sarcinile pe spi-

nare, ș'o întinse atât de iute înainte, încât bătrâna de abia putea să-și urmeze. Ei au mers astfel până în seră, până ce ajunse-au la un bordeiu mic. Emanuil puse acolo sarcinile la pământ, își luă ziua bună și voia să se ducă. Dar femeia cea bătrână se uită la dânsul cu ochi pătrundători și-i duse :

— Și tu vrei să te duci de aci, fără să-ți iai plata convenită? unde ai să șezi noaptea?

Emanuil arătă cu mâna spre pământ.

— De loc de odihnă e bogăție mare în această lume, — răspunse el surzind.

— Nu, fiule. Astfel nu a fost socotela noastră. Să te odihnești în bordeiul meu și să iai de mâncare și de beut, căci am destul pentru doi.

— Ea-l ospetă cu amicie și-l întrebă de unde vine și unde se duce.

— Viu din singurătate, — duse Emanuil, — și caut o slujbă.

— Și ce simbrie ceri tu?

— Eu? nici una!

Ea-i făcu patul și el dormi liniștit totă noaptea. Când se umezi de ziua, el voi să se ducă pe tăcute, pentru a nu trezi pe bătrâna. Dar ea se sculase de mult și pregătise pentru dânsul ce-va lapte și pâne. Emanuil stă plin de rușine înaintea ei. Ea însă vorbi : la binele de unde poți și cum poți, chiar când ar fi numai un pătrar de oră de somn. Și fără simbrie nu vrei să te duci dela mine. Vei găsi în calea ta destulă ingrătitudine. Îți dăruiesc dar ție darul — ca tot binele ce-l faci altuia să ți-l faci ție însu-ți, ori-ți vor mulțami ceialalți ori nu, acesta tot una se fie. Ier și răul care-l vei face celorlalți, să fie făcut ca și cum ți l'ai face ție însu-ți, se vor mânia ceialalți în contra ta ori nu. Gândește-te la aceste, fiule!"

Emanuil se gândi la acest dar și-l găsi extraordinar. El nu știa, decât trebuia să se bucure de dânsul, dar el mulțami bătrânei și se luă pe drum înainte.

Mergând astfel el a dat peste un om, care zăcea jos ca mort. Picase de pe o stâncă și trupul i era zdrobit. Avea în sine numai atâta viață, de putea să se vaete.

— Copila mea! Bieta mea copilă.

Emanuil îl rădica încet și-l duse acasă. Eră cam departe și se părea că e și mai departe, atât eră sarcina de grea, pe care o purta. Pe pragul ușei sta feta cea mai frumoasă, ce a vădit el vre-odată. Ea nu eră de tot copilă, dar nici nu eră încă fetă. Ea avea ochi mari, închiși și plini de visuri. Părul ei, negru ca péna corbului, se lipia de capul ei cel fin. Ea rădica brațul cel gingaș și strigă :

— Tată! — și se făcu palidă ca céra și albă ca varul de pe pereții căsuței, în care locuia.

— Nu e nimic, — duse Emanuil pentru a o liniși. El e numai ceva rănit. Noi îl vom însănătoșa curând.

— Rado, feta mea, — suspină rănitul, — decât voi muri să nu plângi, tu vei fi foarte, foarte fericită.

După aceste cuvinte bătrânul își perdú cunoștințele. Emanuil a ședut zile întregi la patul lui, nu se depărta de dânsul și-l căută ca și cum i-ar fi fiul cel mai credincios.

Rada cea mică i dá ascultare în toate par că i-ar fi fost frate. Ea speră, că vor puté scápa pe tatăl ei, căci fără dânsul ea eră părăsită în lume, dicea ea cu lacrimi în ochi. Ei ședeau amândoi ziua și noaptea lângă bolnav. Câte odată capul Radei pică pe perina tatălui ei și atunci ea adormia de ostenelă. Odată când dormia astfel, bolnavul își veni în fire, surinse mâna lui Emanuil și-i duse încet de tot :

— Rada! — Tinérul dete din cap și strinse și el mâna cea slabă : ier bolnavul închise ochii pentru a

nu-i mai deschide. Emanuil înțelese, că el murise, însă nu se mișcă, pentru a nu strică somnul cel dulce al copilei, care eră să se trezescă pentru a se afundă într'o durere mare. El se puse a gândi ce are să facă cu orfana.

— Déc' ar mai trăi mama! — gândia el. Și cum se gândea astfel, se întinse ostenit la pământ. Într'o clipelă el se află în peșcerea pusnicului, care-l primí cu aceste cuvinte :

— Ad' o aici la mine, voi creșce-o pentru tine.

— Dar cum șcii toate! — întrebă Emanoil plin de mirare.

— Șciu toate câte te privesc, căci mama ta, care te însoțeșce în toate căile tale, mi spune tot. Dă-mi copila și du-te de slujeșce mai departe.

Emanuil credea, că a fost numai un vis, căci o mișcare a Radei îl trezi.

— Tată! — strigă ea plină de grijă, când vădú fața cea linișcită a mortului.

Apărătorul ei cel tinér o luă de mână și-i duse :

— El te-a lăsat mie și de acum înainte ești sora, ești feta mea. Și eu șciu un loc unde-ți va fi bine. Vrei să-mi urmezi mie?

— Unde vrei! — duse copila plângând, — căci nu mai am nimic și pe nimeni în lume.

Ei îngropară pe tatăl și se puseră pe drum spre peșteră, mergând mână 'n mână. Acolo au ajuns pe amurgite.

Emanuil simți mâna cea mică tremurând într'a sa și răcindu-se.

— Nu te teme, — duse el, — te duc la un om bun, bun de tot, care te va iubi.

Pusnicul se uită la Rada cu o ochire atât de blândă, încât totă frica ei dispărú și peste puține momente ea vorbi cu el, plină de încredere.

Pusnicul trezi din somn pe Emanuil în umeđitul dorilor cu aceste cuvinte :

— Cruță copilei noua dispărțire. I voi dice ziua bună din parte-ți! Munca te așteptă în vale!

Emanuil asvêrli o privire în casă spre fetă. Ea dormia și genele ei cele negre umbriau obrazii cei mici. Ea resuflă atât de ușor că nici nu se simția.

— Aș vré să rămân aci! E atât de frumos! — duse tinérul șoptind.

Însé pusnicul îl împinse încet afară și-i răspunse :

— Fétul meu! Nu ai făcut încă nimic. Nu meriți încă să stai linișcit!

Emanuil se scobori în vale și se întâlni cu un vechiu servitor al tată-séu, al împératului, care însă nu-l mai recunoscú. Acesta eră ocupat, a cládi un bordeiu de nuele și de lut : ier femeia căută de căți-va copii mici.

— Ce faci aci! — duse Emanuil, — care recunoscú îndată pe om, de toate că fața lui eră schimbată de grigi și de nevoi, de se părea a fi cu dece ani mai bătrân. El trebuí să se ție să nu strige la el „lie“, și astfel să se trădeze el singur.

— Nu eram înainte atât de sêrac precum me veđi acum. Am slujit mulți ani pe împératul și am purtat în brațe pe fiu-séu. Dar acum m'a prigonió o stea rea, m'au dat afară dela curte și sînt pe drumuri cu femeia și cu copii.

— Dar de ce?

— Pentru că prințisorul cel mic a fugit din curtea împérătescă și a luat câmpii, cine știe unde : ier toți acei, cari nu l'au putut găsi, au fost dați afară. Împératului nici că i-a păsat vre-odată de feciorul séu, cât timp acesta eră pe lângă dânsul. Acum se prebușeșce cerul că nu-l pôte vedé! Dar curându-l va uită, căci el se însoră ierăși și decât împérătesa cea nouă i

va da un fecior, atunci nici că se va mai gândi la celalalt. Dar noi, tot sërmani și nenorociți rămânem, cât vom trăi!

— Póte că sânt în stare sê-ți ajut.

— Tu! — și Ilie se uită la dënsul cu dispreț. Cum vrei sê m'ajuti? Cum te chiamă? Cine ești?

— Me chiamă Manuil, și voiu sê-ți slujesc. Șciú bine de grădinărie?

— Manuil! Emanuil erá numele prințisorului meu. Sê-l bată Dumpeđeu, că m'a făcut atât de nenorocit! Și tu, ești numai un târâie-brâu, un 'mpușcă 'n lună, care nu-mi va aduce decât suferințe și nenorociri!

— Vei vedé! Poți sê me dai afară în ori ce óră vei voi, decă voiu fi o slugă rea.

— Vei mănca pânea copiilor mei și nu-mi vei fi de nici un folos!

— Cêrcă!

Ilie dete din umere. „În numele Domnului. Fie! Dar sê șciú, târâie-brâu, că pentru cel mai mic lucru, de care te vei face vinovat, voiu fi fără milă“.

Điua nu ajunsese încă la capêtul ei, și Emanuil culesese ierburi, făcuse mămăligă, săpase o bucată de ogor. Erá lucru minunat, sê vedă cineva iute la lui. El alergă în oraș și-și puse sucmanul zálog pentru a cum-pêră păpușoi și o capră, pe care o aduse plin de bucurie în casa lui Ilie. Ce veselie printre copii și cum desmerdau ei pe Emanuil pentru aceste binfaceri. Însé Ilie se uită la el sborșit și necontentit nemulțămít. El nu spunea tinêrului nici un singur cuvênt blând și rare-ori i da destul de mănecat.

Numai când Emanuil i aducea aminte de starea lui de mai nainte, numai atunci Ilie se imblândia și vorbiá de nu se mai sfișea de masa cea minunată a curții și de tóte fărâmiturile cele bune și mănóse, care picau pentru copiii lui, de ómenii care se inchinau la dënsul ca la un om mare, ca sê-i anuncie mai iute, de împêratul care se uită la tóte cu neîncredere și cu nemulțămire și certă pe ai sêi cumplit la cea mai mică greșelă. Lui Emanuil i venia sê ridă, când gândia cum îl tratéză Ilie, cum îl numeșce târâie-brâu și cêrșitor, ocărându-l necontentit.

„Dar prințisorul, urmă Ilie, nici el nu erá mai bun decât ceialalti, și el făcea tot soiul de nebunii și de lucruri neiertate, și decă îl amenințai că ai sê-l spui, de odată se făcea nevêđut și se ducea la măsă în brațe, căci măsă-l strică cum strică mamele pe copii...“ — Aci Ilie se uită cu còda ochiului spre femeia lui — și care a fost isgonită de împêrat fiind că se purtă rêu și trăia tot cu ómeni proști.

La aceste cuvinte Emanuil tresări, par că-l mușcase un șerpe și de odată strigă:

— Minți! Ea a fost o sfântă.

Ilie se uită cu mirare spre tinêr și-l întrebă:

— Ce șciú tu de dënsa Manuil?

— Eu? Eu? Am vêđut'o cum făcea pe bolnavi sănêtoși! Am...

— Ei și ce?

— Am vêđut, cum sêracii o iubiau de tare.

— Nici-un bine nu-mi a făcut ea și băiatul ei m'a bătut de me dore și astăđi; căci eu nu puteam sê-l bat, cum aș fi dorit și de spus nu voiam sê-l spun, ca sê nu-l pedepsescă rêu, precum erá lucrul rënduit. Acum mi pare rêu, căci el e cauza nenorocirii mele.

Unde Emanuil erá mai iubit, acesta erá la obor. Acolo ducea el legumele, ce cultivă pentru a le vinde și a aduce lui Ilie banii ce strîngea după dënsese. Cu-

rënd el făcuse atât de multe de le ducea în panere pe un asin. Într'o đí el aduse din têrg o vacă acasă.

Femeile și fetele i da flori, iêr copiii strigau de departe:

— Manuil! Manuil! vino, ietă calul mi s'a rupt în dóuê! Capra e bolnavă! Mama are în și vré ca tu sê i-l vinđi, căci prinđi mai mult pe el! Surióra mea a picat și necontentit strigă se vie Manuil, căci tu ai făcut sănêtosă pe Sanda.

Astfel toți aveau nevoie de Manuil și el avea timp prê puțin, ceea ce supêră forte mult pe Ilie, care voia sê-l aibă numai pentru dënsul și nu voia sê fie și al altora. Dar Ilie mai avé și un prepus pe Emanuil: îl credea, că erá darnic cătră alții cu punga stăpánului, cu tóte că Manuil avea un ogor deosebit, pe care-l munciá pentru sine. Manuil descoperise căți-va sêraci, și devenise providența lor. Într'o cameră care erá atât de mică, încât de abia avea loc un pat îngust, zăcea o fetă orbă și bolnavă. Ea picase de mai multe ori de își frânse brațele, ba chiar și un picior, și zăcea acum la pat. În pat ea torcea. Sora ei mergea peste đí la lucru, iêr sêra când se întorcea, bâtea pe bieta bolnavă, căci n'a tors destul. Vaietele nenorocitei ființi atrăsese pe Emanuil. El certă tare pe sora cea fără inimă și dădu de mănecare la amêndoue fetele, dar nu ești din camera lor până ce nu vêđu cu ênșii ochii sei că și orba mănecase. Pe urmă erá o femeie nenorocită cu căți-va copii mici. Bărpatul ei erá în închisóre. Emanuil bătú de multe ori și tare la ușa ei, dar însê-dar. Numai când đise că va duce vorbă despre dënsa bãrbatului ei, ușa se deschise. Ea de abia putea sê se ție pe picioré. Băiatul ei cel mic ședea pe pae și într'un colț al camerei plângea o fetă mică, pe când un copilaș cu ochii boldiți și cu fața inflăcărâtă tușia necontentit. Lui Emanuil i se strînse inima la vederea unei miserii atât de mare: însé el nu punea însedar piciorul pe pragul vre-unei uși. Și acolo el aducea pacea și bucuria, ca un ánger binfăcător și în curênd necurățenia și miseria se schimbară în sãrăcie munci-tóre și pe urmă într'o óre-care bunăstare. El aducea plante, care lecuiesc, și pe urmă đinlic la muncă, fiind că femeia se rușina sê se arête în lume. Unui om care pãrãsise după naulti ani închisórea, și nu putea aflá de lucru, încât erá sê morá de fòme cu copiii lui, Emanuil i găsi de lucru și pânea de tóte đitele, căci vorba lui cea dulce linișcea indoielile tuturor.

(Finea va urmă.)

Carmen Sylva.

De trei đile...

De trei đile și una.

Nu-mi mai tace inima,

Ci tot plânge și se bate,

Ca un jad plin de pécate.

— Inimă, inima mea,

Ce șerpe mi-te-a mușcat?

Ce blăstêm te-a blăstemat.

Pacea lină ț'a prădat?

— Doi ochi negri peste fire,

Un sîn alb, buze subțire,

Grăul lin, un ris ușor,

O țoiță de bujor,

O copilă fără dor!

St. C.

Classicism, romanticism și naturalism.

— Studiu estetic. —

Sub acest titlu, mi am propus a arăta în trăsurile generale, punctele de mănecare, cărările și țintele, ce scriitorii lumii și-au luat în lucrările lor literare; diferitele faze, prin cari a trecut literatura sub influința timpului, a stărei culturale, a catastrofelor, mai ales irsă sub înriurirea deosebiților genii, cari și-au apăsă personalitatea lor în literatură, ademenind generații viitoare.

Arătând idealele și modul de scriere a literaturilor de diferite secte și din deosebite timpuri, voi vorbi în general, cuprinzând în observările mele, pe dramaturg, pe comedist, pe poetul liric și pe cel epic, Romancier și Novelist, cu un cuvânt literatura așa numită frumoasă seu beletristică, care întrăgă are aceeași țintă, adică propoveduirea adevărului cu mijlocul frumosului.

Tote au în vedere perfecționarea omenirii și ele numai în mijloce diferesc. Ici călea ca să arăt, cum timpuri anumite au direcțiuni anumite în artă peste tot, voi face mici comparațiuni între spiritul literaturii și între spiritul artelor plastice, a picturii, arhitecturii și sculpturii, observând ceea ce-mi stă în putere și în musică.

Cel dintăiu, cel mai roditor și tot odată cel mai greu obiect al artelor e omul, tocmai fiind că densul e microcosmos; fiind că trupul lui cuprinde tot ce firea are mai frumos și mai ales. El are forma cea mai perfectă, și ochiului i intinde cele mai multe taine de aprofundat. Din cauza asta și din dragostea, ce omul are cătră semenii sei, trupul omenesc a fost totdeauna subiectul preferit a artelor plastice.

Cap-d'operele picturii și a sculpturii grecești și romane, a renașanței, și a artei moderne, sânt cap-d'opere de artă, numai fiind că au înfățișat frumos și adevărat trupul omenesc, cu toate tainele plastice și cu toate urmele, ce sufletul apasă în forma trupului.

După ce artel plastice au de scop a decopii ori estrage din natură perfecțiunea trupului, îndestulându-se a scote la ivelape statura ori fața lui un singur moment sufleteș: musica și literatura frumoasă iau asupra lor înfățișarea sufletului cu toate pornirile lui, cuprinzând în cadrul lor totă viața sufletească a omului.

Musica exprimă în graiul armoniei porniri singur sufletești. Durerea și veselia, melancolia și sburdălicia, dorul și îndestulirea, pacea și sguduirile sufletești amorul și ura și tot atâtea sentimente tănuite în inima omului fac obiectul musicii. Dacă ea le exprime toate estea frumos și adevărat, atunci și-a ajuns perfecțiunea, nici un alt ambițiu musica n'are și chiar de ar voi se reproducă mișcări din natură, d. e. trăsnet, durdui, vânt ori murmurul pârăului, sunet de clopot ori concert de codru, ea le reproduce estea cu mai puțină fidelitate cu mai puțin succes și armonie. Musica e concertul sufletului omenesc, ier concertul naturii e frumos și își are caracterul dela propriile noastre porniri sufletești.

Literatura frumoasă în sfârșit cu nenumăratele ei mijloce de reproducere cu sunetele graiului omenesc, e în stare a arăta pe om sufleteș și trușeș, a-l pune în natura în care trăieșce a-l zugrăvi pe el și tot ce-l impresoră.

Ea prin urmare singură are darul de a se ridică peste toate artel, a trată obiectele fie-căreia și a înțrece pe toate în esactitate și lățime. Omul însă e și pentru ea obiectul principal, în înfățișarea lui își caută perfecțiunea.

Dacă acum toate artel emulază întru înfățișarea omului, dacă cunoșcerea omului e obiectul nesfârșit a

artelor dela începutul lor și până vor esistă, e natural că ele atărnă, se desvöltă, se schimbă și se perfecționează, după măsura și modul în care ele înțeleg pe om. Ele își au marca lor de frumșetă și adevăr dela conceptul ce lumea are despre frumșetă realitatea și scopurile omului. Și fiind că științele sânt chieimate a scruta pe om mai adânc, urmază fireșce că artel totdeauna au atărnat dela științe, s'au apropiat tot mai tare de ele și cine știe pôte într'o di vor sfârși cu cōtopirea lor totală una înr'alta.

Astfel cu desvoltagea științelor și artel au primit direcțiunile acestora și se au desvoltage cu ele, și această desvoltage și atărnare a artelor de științe mi-am propus a o desfașură aci.

Șcim fie-care din esperința proprie că sufletul omenesc cu cât e mai gol, cu atăta e mai absent din sine, și cu cât e mai bogat cu atăta e mai retras în interiorul lui, și mai îndestulit cu traiul în și prin sine. De aici dicală lui Schopenhauer:

„În isolare își simte miserabilul totă ticăloșia, mărginitul goliciunea, și spiritul mare totă tăria sa. De aceea omul prost mai ușor rabdă pe alții decât pe sine, și de aici sociabilitatea lui.

„Der Adler fliegt allein, die Raben schaarenweise, Gesellschaft braucht der Thor und Einsamkeit der Weise“.

Și tocmai fiind că sânt forte rari spiritele care se încerce măcar a se ocupă cu sine și a se cunoșce nemăgulit, de aceea tema „Cunoșceșce pe tine însu-ți“ e atât de grea de deslegat, de și a fost și a rămas tema de căpetenie a omului dela Adam până astăzi și de astăzi până la potopirea lumii prin venirea lui Antichrist.

Dacă e adevărat că omenimea în desvoltagea sa, trece prin deosebite vrăste ca și omul singuratic, că își are copilăria, junia, bărbăția și bătrănețele sale; atunci cu tot dreptul putem să ne folosim de următoarea asemănare.

Băiatul, până ce nu e în chiar de face un „Eu“, ori și după ce a venit la cunoșcerea de sine, încât se se potă deosebi de „tu“ și „el“ prima ochire o aruncă afară de sine în lumea largă, cu care e aplicat a face mai curând cunoșcintă decât cu sine.

Și dacă nici cele ce-l încunjoră nu i îndestulesc fantasia lui aprinsă, atunci ese cu inchipăirea din cercul celor lumeșei, — își scorneșce o hrană sufletească mai frumoasă, mai ideală, și cu atât mai plăcută și atrăgătoare, că nici odată nu o pôte dobândi. De aici aspirațiunile tinereșei, cari nici odată n'au să se realizeze.

Astfel omenimea la începutul desvoltagei ei, neavând ochi pentru sine, se lasă hrănită sufleteșce de obiectele din afară. Din tot ceea ce-l impresoră, și ce-l pune mai mult în uimire pe om, își croieșce, per associationem idearum, ființe fantastice, cu daruri supra-omenice, din cari apoi își închiagă credințele religioșe. Astfel cea dintăiu lucrare spirituală a omului e eșirea din lume, croirea unor ființe mai pe sus de puterile omenice, cu daruri mai mari și mai perfecte ca ale omului.

Cea dintăiu lucrare a spiritului e crearea unei religii. Omenii cei mai de jos își au religiea lor, și gradățiunea de cultură a omului dela sēlbătăcie spre civilizațiune se pôte marcă forte bine după religiea ce și-au făcut în diferite rēstimpuri. La început omul s'a închinat dobitoșcelor ori puterilor fizice mai pe sus de puterea lui, și pe încetul dumădeșii omului au luat mai multe calități omenice, după cum omenii au început a vedea și în sine calități de idealizat. Mai târdu Dșei s'au făcut numai după chipul și asemănarea

omului, cu virtuți, frumsețe, puteri și păcate mai potențiate însă.

La început Dzeii au fost mai mulți, intrupând fiecare o calitate sufletescă ori trupescă. După ce omul a început a desprețui slăbiciunile trupului, cari i cădeau mai mult sub simțiri decât ale sufletului, a început a-și desbrăca ideile de trupul păcătos și a le zidi numai din calități sufletesci nemateriale și cu totul scose de sub simțiri. Perfecțiunea acestor ideale său dumnezei au atârnat dela perfecțiunea mai mică ori mai mare, ce omul prin scrutare și cunoșcere de sine, și-a câștigat despre suflet.

Cu cât omul a cules din obiecte din afară și din comparațiunea lor, mai multe idei abstracte, cu atâta a început a le socoti și a le classa pe acestea ca unități predominitoare, ier obiectelor a le lua insualitatea, și a le scoberi la simple vase în cari ideile abstracte își arată existența.

Virtutea, frumseța, adevărul, păcatul și slăbiciunile, cu un cuvânt toate ideile abstracte, au început a se despărți de om și de lume, a se idealisa tot mai tare, și a se despărți una de alta mai mult. Omul este o compoziție din diferite calități trupești și sufletești, el nu mai e un întreg de sine stătător. Omul e scos din lume, artiștii nu-l mai iau așa cum este, cu toate calitățile lui bune și rele la un loc, nu-l mai pun înră impregiurările din lume, nu-l mai lasă impresionat de tot ce-l încunjoară, nu-l mai lasă în creșterea și în natura sa individuală. Omul singuratic pentru artiștii primi nu mai are valoare.

Ei își fac oameni prin abstracțiune. Își fac om bun și frumos, prin ceea ce încarcă pe aceeași persoană tot ce a scos bun și frumos din toți indiviții, și-și fac oameni rei prin concentrarea tuturor calităților rele.

(Va urmă.)

Sylvio.

Nu-ți spun . . .

— După VÖRÖSMARTY. —

Nu-ți spun a mea iubire,
La ce mi-ar folosi?
Tu ne-ascultând cuvântu-mi,
Mai tare m'aș măhni!

Nu-ți spun a mea iubire,
Cuvinte nu gădesc,
Cei care-și spun simțirea
Prin vorbe, nu simțesc.

Ce-adâncă e durerea
În pieptul meu, nu-ți spun,
L'asă durerea grăpa
E locul cel mai bun.

M. Pompiliu.

Suveniri și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

N'au loitre și leuce, ci corpul carului este compus întreg din o ladă în care nu încap decât numai un om în un rând. Turcii ședeau toți pe fundul acestei lădi, astfel încât nu mai pute ședea nimenea lângă ei. N'avurăm alt-ceva de făcut decât se ședem pe dungile laterali ale lăzii, cari pentru a ne fi mai neuitate nu erau cu margini întregi ci aveau niște tăieturi, ca să fie mai frumoase. Își pote închipui ori cine ce tortură

am suferit călătorind pe acest car și ședând pe acele dungii de scândură. Dar în urmă tot a fost bine căci am sosit în Măcin de timpuriu, erau 8³/₄ césuri.

Am descălecat la o cafenea, care eră mai cerceataă, și a cărei proprietar eră primar (ture). În timpul cât amicul meu și-a vizitat pacienții, am discutat mai mult cu acest ture carele șciă bine limba românească. Între altele mi-a descoperit cumcă lor le merge mai bine decând se află sub Români decât când erau sub turci. „Trăim cu toții în pace, sântem deplin mulțumiți, dările nu ne apasă, și cele ce sânt, sânt drepte la unul ca la altul, dreptate ni se face, legea ni se respectază. Ma ce e mai mult guvernul românesc ne ajută chiar și în de cele religiose. Cu ocaziunea resboiului, ambele noastre geară au suferit mult. Guvernul românesc ne a dat 5 mii franci ca să le putem repara“.

Mai târziu m'am informat despre aceste, și mi-s'a confirmat toate.

Măcinul are multe cafenele în care capeți cafea turească, rum și alte spirituose, cibucuri, nigrilele. M'a suprins mult când le-am aflat mai toate pline și jucând biliard. Mi s'a spus cumcă fie-care țeran ture, rentor-cându-se s'era dela lucru câmpului merge în cafenea pentru a bé o cafea, a fumă un cibuc său a jucă biliard.

La cină am făcut cunoștință cu mai mulți funcționari din Măcin între cari amintesc pe dl Tănăsescu comisar de poliție, dl Ironom șef telegrafic-postal, dl Radulescu funcționar telegrafo-poștal ș. a. cu cari mi-am petrecut foarte bine și dela cari am dus multe suveniri dulci.

XL.

A doua zi în zori de zi mi-am luat remas bun dela amicul dr. Crucean pentru a me rentorțe la Brăila. Însă voiam se recoltez și pe malul drept al Dunării. Mi s'a spus cumcă și dela Podbași pot să trec Dunărea însă mai târziu după amăzi. Astfel am preferit a mai ierborisa pe delurile spre nord dela Măcin, pe malul canalului Măcin până la portul dela Podbași, de unde am trecut la Brăila, dicând Dobrogei un ultim adio până la revedere, însă nu șciu când.

Notez la acest loc cumcă timpul în care am făcut eu escursiunea este cel mai nenimerit. Întrégă vegetațiunea cea mai interesantă este pe astă vreme fără flori (trecută). Cel mai potrivit timp de ierborisare la Măcin și cu deosebire pe munții Măcinului este luna lui maiu-juniu, după cum mi-a descoperit și dl Victor de Janka, renumitul florist oriental, carele a făcut mai multe escursiuni în Dobrogea, și pe care Academia română în considerarea meritelor sale botanistice l'a ales în sesiunea sa din astă primăveră împreună cu pe vestitul botanist dr. Kanitz profesor la universitatea din Cluș, de membru corespondent. Fac această amintire în privința timpului de ierborisat pentru orientarea acelor care ar voi să facă explorări botanice în aceste locuri avute în vegetațiuni.

Dar înainte de a povesti despre restul călătoriei mele dela Brăila înapoi până la Turda, iertă me iubite cetitorule se me oprese nițel aci pentru a vorbi ceva mai mult despre un rēu ce bântuie bieta Românie, despre un rēu ce încă și mai mult ne face se suferim noi cești de peste Carpați. adeva despre ovreism, jidă-nism său decă voiți, semitism.

Dvostre ea și mine iubite cetitoare și iubiti cetitori șciți ce mare plagă este ovreismul pentru poporul nostru, veți fi șciind din informațiuni jurnalistice ce plagă sânt ovrei pentru România și în special pentru ținutul Moldovei. Veți fi șciind și aceea ce influență mare are acest nēm chiar și în cercurile diplomatice, veți fi

șcînd cît de bine sînt organizați, ce putere și influență mare desvîltă cunoscută „Alliance Israélite Universelle”. Ensuși popoarele cele mai înaintate în cultură au început deja a cugeta asupra acestei primejdii, asupra acestor oameni cari prin instituțiunile lor falmdustice, prin deprinderile lor neîndatinale la alte nemuri, prin întreaga organizațiunea lor, amenință societatea. Mișcările antisemitice din Germania și în timpurile mai prospete chiar din Austro-Ungaria, persecuțiunile ovreilor din Rusia, sînt tot atâtea dovești cumcă societatea în adevăr se simțește amenințată. Ovreii dispun de cele mai mari puteri moderne, de bani și de presă. Nu se ivește nicăiri o cauză jidovescă, fie aceea cît de neînsemnată sînu și numai fictivă, ca presa lor se nu pașescă cu o mare culezare întru apărare. Nu este un interes jidovesc pe care sînu-l apere banul și prin ban se nu-și câștîge cele mai mari protecțiuni.

Înima tuturor din care emanăză toate aceste influențe, totă aceasta putere, este societatea mai sus citată: „Alliance Israélite Universelle” ce-și are reședința în Paris, în fruntea căreia stă un comitet central compus din 23 membrii din Paris și 19 membrii din afară.

Eu am dorit de mult se cunosc mai de aproape această societate, însă nu am putut, nu mi-am putut procura de nicăire datele de lipsă. Întemplantarea însă mi-a descoperit un raport anual de pe anul 1879 ce l'am aflat la un amic în Brăila, carele de și este scurt, dară în multe privințe este foarte instructiv. Cred cumcă și ceilorîi acestei reviste vor li curioși, cum am fost și eu curios de a cunoeșce cît de pe scurt această societate, de aceea cred că le voi face o plăcere, decă cu ajutorul acestui raport me voi ocupă mai de aproape de această societate.

XLI.

Broșura din chestiune poartă devisa: „Israelitiții sînt toți răspundători unul pentru altul, și are 80 pagine, iar pe învîltoare sînt publicate statutele în 22 de părăgrafi.

Letă și cuprînsul acelor statute:

Scopul All. Isr. Univ. este:

1. A influență pretutîndenea pentru egalitatea și pentru progresul moral (?) al Jidovilor.

2. Aceluia, care este suferit în societate în calitate de Jidov, sînu i-se de ajutor eficace.

3. A se da sprijin la ori ce scriere ce este menită de a produce aceste rezultate.

Tacsa de membru este minimă de 6 franci.

Societatea se administreză de un comitet central de cel puțin 40 membri cu reședința în Paris, apoi de alte comitete cercuale și locale.

Membrii se aleg pe 9 ani.

Comitetele cercuale și locale stau în corespondință cu cel central, înainteză raporturi și primesc însărcinări și împărțășiri asupra fie-cărui obiect care atinge interesele societății, adună subscripțiuni și înainteză toate tacele la comitetul central.

Comitetele cercuale și locale pot fi în toate părțile, se recere se fie numai 10 membri pentru a se putea constitui.

Acesta este pe scurt sumarul statutei acelei societăți care se estinde nu numai peste Europa dar și peste Asia, Africa și America, va se dică peste totă lumea.

Cred că din acestea fie cine va putea înțelege activitatea acestei Alianțe. Scopul este hotărît; mijlocele? Cine nu cunoeșce mijlocele lor cari sînt: bani, bani, bani și presă?!

Din raportul dela casă se vede cumcă în decursul acelu an s'au incasat numai ca taxă a membrilor suma de . . . fr. 162,060-20

Afară de acesta s'au incasat daruri

pentru diverse scopuri și alte venite încât suma venitelor acestui an face . . . fr. 250.764-60

De la fundațiunea baronului Hirsch de 1 milion pentru cultivarea tinerimei israelite în Turcia fr. 35,541-20

Dela comitetul din Liegnitz suma de fr. 19.978—

Adeca suma tuturor venitelor pe anul 1879, face **486,343—**
de franci (lei).

În decursul acestui an au intrat ca membri noi ordinari 2511, din 325 de orașă; membrii pe vielă cu tacsă de minim 100 fr., 115. Tot în decursul acestui an s'au format 49 de comitete nouă cercuale și locale. Singur numai din B.-Pesta au intrat în acest an de membri noi ordinari 310, iar din Nürnberg 216. Din România au intrat de membrii pe vielă numai 2, Hal-fon Iosif S. cu 1720 fr. și Loebel I. cu 3000 fr. ambii din București.

Aceste puține date matematice sînt de ajuns pentru a ne putea face o iconă clară despre starea acelei societăți. N'avem dară se ne mirăm mult decă o societate, ce pôte incassă și dispune de o sumă atît de considerabilă de 486 de mii franci în un singur an și decă străbate cu influența sa peste tot locul, pâuă și la congresul dela Berlin.

Remânend tot la acest raport mai amintim cumcă amintita Alianță rēdică mari plāngeri asupra Romāniei și respective asupra camerelor și a guvernului pentru că nu au realizat art. XLIV al Congresului din Berlin după pofta lor ovreiescă. All. nu a pofit nici mai mult nici mai puțin decăt lāsarea de tot afară a art. VII din constituțiunea Romāniei. Însē omēni din guvernul și camerele Romāniei au fost omēni naibeii, se vede cumcă nu au voit se știe de dorințele jidaniilor. Art. VII ce e drept l'au șters din constituția lor pentru că au voit se se arate ascultători față de hotăririle congresului din Berlin, însă în locul acelu art. VII au pus alt art. VII din 5 părăgrafi prin care se determineză și precisēză naturalisarea strănurilor între cari, se înțelege de sine, în prima linie sînt ovreii.

Allianța scupă foc asupra acestei substituiri în constituție, ea se vede a fi dorit și i-ar fi mai plăcut, ca camerele romāne se fi declarat acēta țēră de țēră jidovescă.

Între altele ne povesteșce acest raport despre pașii Alianței ce s'au făcut pentru a face presiune asupra Romāniei prin toate puterile europene. Face amintire de publicațiunile apărute anume în acest scop: H. Prof. Bluntschli: „Der rumānische Staat und die gesetzliche Lage der Juden in Rumānien“ (Berlin 1879) eșită și în traducere francesa M. Ant. Canini „La vérité sur la question israelite en Roumanie“, Paris 1879, precum și în limba italiană. Amintēșce mai departe de întervenirea societăților: Anglo-Jewish-Association și Alianța din Viena, la guvernele lor din Londra și Viena. Amintēșce de refuzul guvernului nemțesc de a purtă sudiții sei decorății romāneșci, și în urmă de interpelările făcute în acēta cauză în camerele din Italia, Germania și Ungaria.

În urma urmelor după ce constată cumcă toate aceste încercări de presiunare au ramas fără de rezultatul dorit și camerele Romāniei n'au dat ascultare la dorințele lor, ci au mers după cum le-au comandat interesele țerei și al poporului, se mănșăie cu acea speranță cumcă poporul romānesc, carele în massă este bun și tolerant va veni odată la convingerea cumcă s'a făcut mare neareptate ovreilor și atunci le va încuviință toate drepturile ca cetățeni romāni.

(Va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

SALON.

Adunarea din Sighetul-Marmației a Societății pentru fondul de teatru român.

Puține adunări românești se vor fi ținut pân'acuma, cari s'au avut importanță mai mare și s'au făcut impresiune mai adâncă, decât adunarea din anul acesta a Societății pentru fondul de teatru român, ținută la 7 și 8 august în Sighetul-Marmației.

Numai cei ce cunosc condițiunile în cari trăiesc românii d'acici, sau cel puțin au călătorit cât de puțin în aceste părți: pot să aprețuiescă însemnătatea acestei adunări.

Cu atât mai mare trebuie dară să ne fie bucuria, putând constata din capul locului, că adunarea aceasta a avut un succes cât se poate de complet în actualele împrejurări.

Un public numeros s'a adunat, mai ales de prin Maramureș, precum din Sătmar, Ugocia și părțile învecinate, ca să asiste la acesta s'erbătoare națională.

Adunarea, presidată de vice-președintele Societății dl V. Babeș, a ascultat cu plăcere raportul (Vezi-l mai la vale. Red.) că fondul Societății s'a urcat aproape la 30 de mii florini. Vicariul român M. Kökényesdy a salutat adunarea în numele românilor din Maramureș. La finea ședinței prime Iosif Vulcan ceti un fragment din o dramă a sa.

După ședință se țin un banchet splendid, la care luară parte mai toți oșpeții, dimpreună cu căpeteniile autorităților locale civile și bisericești, afară de comitele suprem, carele se escusă.

Firește, se pronunțară multe toast. Vicariul Kökényesdy pentru regele și casa domnitore, protopopul Lazar pentru presidiul comitetului, Babeș pentru zelul național, Iosif Vulcan pentru oșpeți, Krisfalusy pentru frațietate; mai rostiră toast d'ni Petru Mihali, Ștefan Bilțiu, Jodi, Gabr. Mihali etc.

Musica cântă melodii naționale, și publicul se despartă vesel.

Séra la 8 ore se țin un concert, după următoarea programă: Cântecul Gintei Latine, cântat de corul vocal; Fantasia magiară, de E. Székely, executată pe pian de d'șora Maria de Adda; Marș militar, de F. Schubert, executat pe pian cu patru mâni de d'șora Alesandrina br. de Popp și de Aurel br. de Popp; O lacrimă, de N. Cornea, cântată de Vasilie Ivașcu, acompaniat de d'șora Dorotea Mihalca; Declamațiunea; Tătarul, de V. Alecsandri, cântat de corul vocal.

Mai mare efect a făcut marșul militar, încât trebui repetit. D'șora Alesandrina br. de Popp, în costum național, a fost o aparință foarte plăcută, și aplaudată cu frenesie, a fost acoperită de un torent de buchete.

Apoi încep balul, care se deschise cu „Ardelena” dantată cu multă însuflețire. Se jocă și „Romana” de vr'o 70 de părechi și de două ori.

Din cununa damelor mi s'a împărtășit următoarele nume: d'omnele Paulina Mihali, Aloisia Mihalca, Aurelia Jurca, Elisabeta Mihalca, Lucreția Pavel, v'ed. Váradyn. Mihali, Iulia Marchiș, Elena Bilțiu, Terentia Dessean, v'ed. Pop n. Rednic, Bușița, Negrea n. Rednic, Ivașcu, Pop n. Chindriș, Kökényesdy etc. d'șorele: br. Elena Popp, br. Alesandrina Popp, Maria Mihali, Iuliana Váradyn, Dorothea Mihalca, Silvia, Veturia și Aurelia Des-

sean, Valeria Marchiș, Elena Bilțiu, Iustina Pop, Ana Huban, d'șorele Salca, Elena Breban, Sofia Mihali, Irina Crișan, Elena Rednic, Etela Ciobaly, Maria Kökényesdy, Rosa Serbac, Maria Ciplea, Maria Dan. Kovács, Maria Ilniczky, d'șorele Hollósy, Irina Batin, Emilia Rednic și altele multe.

Balul, la care luară parte și câteva familii unguerești, între alții și comitele suprem, dură până demineța la 7 ore.

La 9 ore din zi se și făc, conform programei o excursiune la salinele dela Slatina.

La vr'o 60 de persoane, dame și bărbați, luară parte la acesta interesantă, excursiune. Societatea fu primită cu afabilitate de dl director De Adam, care se cobori cu societatea jos în ocna. Acolo societatea fu întâmpinată de musica baieșilor, care intonă „Ardelena”.

Imposanta priveliște se potenția mult prin iluminarea electrică, ce se întrebunțază de câtva timp în acel stabiliment.

Societatea petrecu aproape la două ore în saline, apoi se rentorse spre a asistă la ședința a doua.

Despre ședința a doua veți afla împărtășiri în procesele verbale, cari se vor publică în nr. viitor. Aici anticipăm numai, că comitetul a trecut prin mare schimbare. Dl Alesandru Mocioni fu ales președinte onorar pe vecie, președinte se alege dl Iosif Hosszu, vice-președinte Iosif Vulcan, secretar dr. At. Marie-nescu, cassar George Szerb, membrii V. Babeș, Vas. Jurca și Damian Dragonescu.

Viitorea adunare generală se va ținé la Lipova în 6 și 7 august 1883.

După încheierea adunării familia Mihali intruní la mésa-i ospitală cea mai mare parte a oșpeților presinți.

Și cu acesta se încheiară solemnitățile acestei adunări.

Societatea pentru fond de teatru român.

Raportul comitetului

Ia adunarea generală din M. Sighet la 7 august 1882.

Cu inimă plină de bucurie ve salutăm în acesta parte a patriei, frumoasă și bogată de amintiri mărețe, onorabili membrii ai Societății noastre!

Bucuria noastră ne vine din două isvóre. Primul este, că ve vedem întruniți într'un număr atât de mare sub flamura acesta a culturai; al doile, că ve putem raportá despre un progres îmbucurător, ce Societatea noastră a făcut în puținii ani dela înființarea sa.

Cei ce lucréză pentru cultură, probéză că țin cont de condițiunile de viétă a unei națiuni. Cei ce pot să producă un rezultat multămitor, se pot felicita.

Societatea noastră, care creéză un fond, din care se se pótă înființa un teatru național român, are asemenea o naltă problemă culturală.

Căci, ce este scopul teatralui? D'a fi un organ de frunte pentru poleirea gustului frumos, pentru respândirea moravurilor bune și pentru cultura limbei.

Teatrul este o oglindă, în care se reflectéză secolii trecuți și în care ne vedem noi însuși-ne, cu toate însușirile bune și rele; o școlă în care prin exemplele presintate învățăm a iubi virtutea și a desprețui păcatul; un tribunal necorupt și drept, care pronuncie fără cruțare verdictul seu.

După biserică și școlă, teatrul este cea mai importantă instituțiune culturală în o țară.

Bărbații de frunte a tuturor națiunilor au recunoscut această de mult. Au și dat tot succursul, pentru ca să se înființeze teatre în țările lor. Tóte guvernele spriginesc această idee. Nici nu mai este națiune, cât de puțin avântată pe calea civilizațiunii, care să n'aibă cel puțin un început de teatru.

Importanța și necesitatea teatrului național s'a recunoscut și s'a simțit și de către Români. Dorința de a-l avea, firește, s'a tradus întâiu în realitate acolo unde ei puteau dispune de mijlocele necesarii. La Iași se născu teatrul român în anii trei-deci ai secolului nostru, și primii lui conducători au fost: poetul Alexandri și artistul Millo. Amândoi și astăzi columbele teatrului național român. Mai în acelaș timp se făcură mișcări de asta natură și la București, unde Aristia și Heliade Radulescu se puseră în frunte.

Aici la noi iubirea teatrului național și dorința d'a vedé unul, numai prin asistarea la unele represintațiuni de diletanți s'a putut manifestá. La sfârșitul anilor șese-deci și la începutul deceniului trecut, trei trupe: a dnei Fanny Tardini și ale dlor Pascaly și Millo, veniră și pe la noi a ne delectá cu câteva represintațiuni. În timpul mai nou se pare a se formá și la noi o trupă stabilă.

Importanța cauzei și efectul produs de aceste trupe au deșteptat în publicul nostru și mai mult dorința s'avem și noi românii din această țără un teatru național. Dorința această s'a manifestat prin doi articoli ai lui Iosif Vulcan, publicați în „Familia“, la anul 1869 în nr.ii 29 și 30, sub titlul: „Să fondăm teatru Național!“

Spre a conduce această întreprindere și spre a se asigura mai bine succesul ei, în acei articoli s'a propus: „Să compunem undeva un comitet din bărbați de încredere, carele să fie însărcinat a primi ofertele din tóte părțile“.

Proba, că această dorință a fost răspândită, este, că apelul n'a resunat în pustii. Abia s'a publicat, au și urmat îndată în aceeași foie, ca echo, mai mulți articoli și alte împărtășiri de consimțire din diversele părți locuite de români.

Inteligența română din unele locuri nici nu așteptă înființarea unui comitet pentru administrarea fondului teatral, ci și începú a contribui pentru acest scop, arangiând baluri, concerte și represintațiuni teatrale.

Aceste manifestațiuni ale opiniei publice îndemnară pe deputații români, cari se aflau atunci la dieta din Budapesta, ca — fără considerațiune la partid — să se ntrunescă și ca represintații naționali să ia inițiativa unui început pentru realizarea dorinței naționale.

Se ținură trei conferințe, tóte la dl George Mocioni. Una, prealabilă, către finea lui decembre 1869; două la 17 și 18 februarie 1870, la cari fu invitat și autorul articolilor numiți.

Resultatul acestor conferințe fu un apel către inteligența română din Budapesta. În acest apel, cu datul de 19 faur 1870, constatându-se, că „necesitatea înființării unui teatru național pentru românii de dincoace de Carpați se simte de întréga națiune română“, se invită numita inteligență să ia inițiativa pentru realizarea ideii și spre acest scop să se ntrunescă la 28 faur. Apelul fu semnat de următorii domni: Antoniu Mocioni, George Mocioni, Alesandru Mocioni, Eugeniu Mocioni, Ion Eugeniu Cuc, Sigismund Popoviciu, Iosif Pop, dr. Aureliu Maniu, Vichentie Bogdan, Sigismund Borlea, Iosif Hodoș, Ladislau Butean, Basiliu Jurca, Lazar Ionescu, Petru Mihali, Demetriu Ionescu, E. B. Stanescu, V. Babeș și Iosif Vulcan.

Încă înainte d'a se întruni această conferință, de-

putații români puseră în discuțiune cestiunea înființării teatrului național român și în parlamentul Ungariei. La desbaterea budgetului ministeriului de interne pentru anul 1870, și anume la pozițiunea unde ministeriul cerú o subvențiune de 59,000 fl. pentru teatrul național unguresc din Budapesta, deputatul Hodoș propuse să se voteze un ajutor de 200,000 fl. și pentru înființarea unui teatru național românesc. Deputații Babeș, Borlea, Cuc, Alesandru Mocioni și Stănescu spriginiră această propunere. Alții nu.

La conferința convocată pe 27 faur se adună un public numéros. Președinte fu aclamat dl Gavril Mihali, jude la tribunalul suprem, ier secretar Iosif Vulcan. Făcându-se istoricul cestiunii, conferința recunoscu unanim necesitatea, decise a luá inițiativa pentru realizare și alese o comisiune de 5 membri, care să facă un program în privința asta. Membrii ai comisiunii se aclamară dnii: V. Babeș, Iosif Hodoș, Petru Mihali, Alesandru Mocioni și Iosif Vulcan.

Comisiunea această terminându-și lucrarea, o presintă în a doua conferință, ținută la 28 martie. Punctul principal al programei fu: Să se formeze o Societate pentru crearea unui fond spre a înființa un teatru național român. Spre acest scop se propuse și conferința primi să se esmită o comisiune de 5 membri, care să elaboreze un proiect de statute, să-l publice în diarele române și la trei luni după publicare să convoce o adunare constituitoare la Deva. Dar și pân' atunci, comisiunea constituindu-se în comitet, avea să emită un apel către publicul românesc, esplicând mai pe larg intențiunea acestei întreprinderi, să primescă ofertele și să le administreze. Ca membrii ai comitetului se aclamară numiții 5 membrii ai comisiunii.

Comitetul se constituí în 5 aprile 1870, alegându-se președinte dr. Iosif Hodoș, secretar Iosif Vulcan, însărcinându-se acest din urmă interimal și cu agențele cassarului. Comitetul îndeplini primul act al îndatoririi sale, adresând la 7 aprile 1870 un „Apel către publicul românesc“ să îmbrățișeze cu căldură această idee. Apoi compuse un proiect de statute, îl publică la 6 julie aceluiaș an și pe trei luni după publicare convocă adunarea constituitoare la Deva pe zilele de 4 și 5 octombre.

La acea adunare, ținută sub presiul lui dr. Iosif Hodoș, comitetul făcu istoricul cestiunii, presintă proiectul de statute și constată, că pentru scopul Societății s'au și făcut oferte în suma de 3070 fl. și 597 fl. 4 cr. în bani gata. Adunarea luă act cu bucurie de întreprinderea făcută, care mai fu salutată și prin 14 depeș de felicitare din diverse părți. Iosif Vulcan ceti discursul seu intitulat: „De ce voim s'avem un teatru național“. Apoi luă cuvântul președintele Hodoș și ceti: „Relațiunea sa despre teatru în țările române“. În ședința a doua statutele se votară și pe temeiul lor Societatea se constituí interimal. Comitetul se compuse astfel: președinte dr. Iosif Hodoș, vice-președinte dr. Alesandru Mocioni, cassar V. Babeș, secretar Iosif Vulcan, membrii Alesandru Roman, Petru Mihali și dr. Iosif Gall. Societatea fu invitată a-și ține viitorea adunare generală la: Abrud, Baia-de-Criș, Sătmar, Oradea-mare. Se primi Sătmarul.

Prima afacere a comitetului Societății fu d'a subșterne statutele la guvern spre întărire. Acesta, prin ministeriul de interne, le-a întărit cu unele modificări stilare la 10 maiu 1871 sub nr. 8491. Adunarea din Sătmar, care nu se putú ține decât în anul următor 1872, la 1 și 2 maiu, adoptă acele modificări și astfel Societatea se declară definitiv constituită.

Acăsta adunare a fost presiată de dl Alesandru Roman, membru al comitetului. În ea s'a raportat, că fondul Societății în bani gata s'a urcat la 2909 fl. 62

cr. și că dl V. Babeș — împedecat de multe alte afaceri — neputând să primescă să îndeplinească funcțiunea de cassar, aceea s'a lăsat de cătră comitet interimar în sarcina secretariului, ceea ce aprobă și adunarea, prelungind însărcinarea până la viitoarea adunare generală. În această adunare Iosif Vulcan ceti o lucrare a sa intitulată : „Schite din istoria teatrului“.

În acelaș an, la 11 și 12 novembre, se mai ținut o adunare generală, la Timișoara, sub presiul ad hoc al dlui dr. Paul Vasiciu. În acesta se constată, că fondul s'a urcat la 3584 fl. 44 cr. Iosif Vulcan ținut un discurs cu titlul : „Limba și scena“.

Adunarea viitoare se ținut la Caransebeș, în 27 și 28 aprilie 1873, sub presiul dlui vice-președinte dr. Alesandru Mocioni. Până la acesta fondul numără : 4607 fl. 33 cr., care scoțându-se din alte institute, se aședă la „Albina“ din Sibiiu, cu condițiuni mai avantajoase. În acesta adunare dl dr. At. M. Marienescu ceti o disertațiune a sa : „Despre datinele populare în literatura dramatică“, ier dl Ion Becinégă declamă poema sa alegorică : „Mirésa vèduvită“. Espirând mandatul de trei ani al comitetului, acesta se reconstituie astfel : Președintele Hodoș rugând adunarea a-l dispensă dela funcțiunea de președinte, se alese președinte : dr. Alesandru Mocioni, vice-președinte Petru Mihali, cassar Ioan cav. de Pușcariu, secretar Iosif Vulcan, membrii : Vinc. Babeș, Ales. Roman, dr. Iosif Hodoș.

Adunarea din 1874, la 26 și 27 septembrie, se ținut în Oravița sub presiul ad hoc al dlui dr. At. M. Marienescu. În calitate de cassar substituit funcționă încă tot secretarul, carele raportă, că fondul se urcă la suma de 5770 fl. 1 cr. Trei membri ținură disertațiuni. Dl Elia Traila : „Faceți teatru, Români!“ — dl Simeon Manguica : „Despre însemnătatea botaniceii la poporul român“, — și dl dr. At. M. Marienescu un capitolu cu titlul „Saturnalia“ din scrierea sa „Serbătorile romane vechi din imperiul roman“.

La anul 1875, în adunarea generală din Reșița, la 4 și 5 octombrie, fiind președinte ad hoc dl Iuliu Petric, noul cassar dl Ioan cav. de Pușcariu raportă urcarea fondului la 6533 fl. 40 cr. În acesta adunare comitetul propuse și adunarea primi unele modificări în statutele Societății și anume, ca taxa de membru fondator să se reducă dela 500 fl. la 100 fl. în bani séu în obligațiuni de stat cari garantéză 5%, ca cei ce plătesc 50 fl. să se înscrie ca membrii ordinari pe viêtă, ier taxa anuală să se scărască dela 6 fl. la 5 fl. și tot ênsul să se considere ca membru numai pe timpul pentru care ș-a plătit cotisațiunea anuală. Prin aceste modificări de o parte s'a ușorat posibilitatea d'a se puté face cineva membru; de alta, s'a evitat eventualele procese pe cari Societatea trebuiă să le aibă cu acei membri, cari nu ș-ar fi respuns taxa anuală pe trei ani, conform deobligamentului de pân'atunci din statute. Se cetiră trei disertațiuni : Iosif Vulcan : „Despre literatura noastră dramatică“, — dl Ioan Marcu : „Despre necesitatea și datoría d'a ne cultivă limba“, — și dl Ioan Becinégă : „Despre însemnătatea asociațiunilor noastre“.

Statutele modificate și întărite de ministeriul de interne cu unele adause din partea sa, la 3 iuliu 1876 sub nr. 29,243, se presintară în adunarea generală de la Lugoș, ținută la 15 și 16 octombrie 1876 și presiudată de dl președinte dr. Alesandru Mocioni. Până la acea adunare fondul se urcă la 8881 fl. 24 cr. Se decise, că în § 4 al statutelor să se intercaleze, că membrii fondatori pot fi și aceia, cari dau hârtii de valóre ce produc 5% anuale. Iosif Vulcan ceti lucrarea sa : „Pregătiri la înființarea teatrului național“. Espirând trei ani, comitetul se reconstituie astfel : președinte dr. Alesandru Mocioni, vice-președinte Iosif Hosszu, cassar

Ioan cav. de Pușcariu, secretar Iosif Vulcan, membrii V. Babeș, Petru Mihali, Ales. Roman.

La adunarea generală următoare, în Abrud, la 15 și 16 iulie 1877, presiudă ad hoc cavalier Simeon Balinth. Se presintară ierăș statutele aprobate de nou prin ministeriul de interne la 13 febr. 1877 sub nr. 6787. Fondul eră de 11,598 fl. 42 cr. Iosif Vulcan ceti o lucrare a sa : „Teatru ambulat“.

La Alba-Iulia, în viitoarea adunare gen., la 17 și 18 nov. 1878, funcționând ca președinte ad hoc dl Ioan Pipoș, fondul numără 13,622 fl. 14 cr.

Adunarea din Blaș la 20 și 21 septembrie 1879, fu presiudată de dl membru al comitetului V. Babeș. Fondul eră : 14,791 fl. 46 cr. Iosif Vulcan ceti o schiță : „Despre umorul poporal român“. Cassariul, dl Ioan cav. de Pușcariu cerend să fie dispensat de ducerea agendelor cassariale, comitetul se compuse astfel : președinte dr. Alesandru Mocioni, vice-președinte V. Babeș, cassar George Szerb, secretar Iosif Vulcan, membrii Iosif Hosszu, Ioan cav. de Pușcariu și Petru Mihali.

Urmă adunarea generală din Sibiiu, la 17 și 18 octombrie, presiudată de vice-președintele dl V. Babeș. Fondul numără : 16,491 fl. 18 cr.

De aici până la adunarea din Baia-mare, la 7 și 8 august 1881, presiudată de dl vice-președinte V. Babeș, fondul crescú gigantic. Aici adeca se raportă deja despre 25,821 fl. 36 cr. Cu acesta ocașiune Iosif Vulcan ceti studiul seu : „Despre satira poporală română“.

Și astfel am ajuns până la adunarea presinte.

Scopul acestor schițări a fost d'a îndeplini hotărîrea adunării din Sibiiu, care invită comitetul să presinte la una din viitoarele adunări generale Analele Societății noastre. Am fost de părerea, că vom satisface acea decisiune, de cumva în formă de raport vom presintă la acesta adunare istoricul Societății, însemnând numai actele de frunte.

Ș-acum urméză să raportăm despre activitatea comitetului dela cea din urmă adunare generală și până astăzi.

În puține cuvinte se resune acesta activitate : Am administrat fondul Societății. Acesta în anul trecut a crescut cu 1893 fl. 17 cr. Întregul nostru fond astăzi numără 27,714 fl. 53 cr.

Acesta, după raportul cassarului. Observăm însă, că în acesta nu s'au putut introduce interesele pe un an după capitalul depus la „Albina“, căci prin un incidinte postal, arêtarea institutului numit a sosit după încheierea socótelor. Conform acelei arêtări (veđi /.) interesele memorate și deja capitalisate fac 842 fl. 11 cr. Asemene cupónele curente după acțiile dela „Albina“ și „Transilvania“ n'a intrat în acest raport, pentru a nu se confundă cu cele de an, cari estimp a intrat. Aceste represintă suma de 800 fl. Prin urmare capitalul întreg și real al Societății noastre este ađi 29,356 fl. 64 cr. Mai avem subscrieri obligative dela adunarea de an în suma de 300 fl., pe cari comitetul nu le-a introdus în capital, nefiind făcute după forma recerută. Prin urmare capitalul nostru este aprópe de 30 mii fl.

Iêtă, onorabilă adunare generală, rezultatul activității acestei Societăți dela înființarea sa și pân'acuma, în timp de 12 ani! Sântem încă departe de scopul final, dar am trecut deja hotarele speranței și n-am creat la început. Fondul nostru creșce încet totuș mai iute, decât cum am fi putut crede. It sé combatem mari greutăți, mai avem încă sé nãm lupte grele : dar succesul ne și îmbărbătează ; Grație zelului unor fii buni ai națiu ; grație ilustrei familii Mocioniane, care singu ; con-

tribuit aprópe a treia parte a capitalului nostru: viitorul întreprinderii noastre este asigurat!

Cu acesta dulce convingere, comitetul are onórea a depune în mâinile Dv. onorificul seu mandat, care espiră tocmăi la acesta adunare!

Iosif Vulcan
secretar.

V. Babeş
vice-preşedinte.

E e h o.

Doi tineri se judecau mergând pe drum, se dé págubaşului paralele îndérépt ori ba, de i-ar bate norocul se găsescă un milion de fl.

— I-aş mai dá pe cea lume, — díse unul, — de aş şci că i-a pierdut Rothschild; decă i-ar fi pierdut un biet díler sárac însé, i-aş duce omeneşce acasă.

*

Un fecior de ţeran ce şciá câteva buchi dela dascălul din sat, întorcând ca Zugführer din cătănie, merse la joc în sat, îmbrăcat în haine nemţeşci.

— Măi Pantilie! — îl agrăi un fecior din sat, — cine te a pus se aduci haine d'elea din cătănie, când se vor strică cu ce se le peteceşci? caută se cernescă măta pánzá!

*

— Măi ţigane, ţie ţi-va fi fóme.

— Ba nu mi e sete cocóne!

*

— Ruşine se-ţi fie om de nimic, se vi acasă beat în puterea nopţii, după ce ai bătut tóte crişmele. Oh, ce bátaia lui Ddeu pe mine, se fi secat capul dela mine când te-am luat de bárbat. Uite, şi nici cá-ţi pasă! Nu-ţi vine se intri în pámënt? — díse o femeie c'o gurá ca o brişcă cátră bárbatul ei ce venise ca leuca dela crismă.

— Adă dar chieia pivniţei! — respuse el vóind se-o asculte.

*

— Măi ţigane, şci tu fluera a pagubă?

— Ba Rumánicá!

— S'a innecat tatál teu măi!

— (Fluera ţiganul) Auleo şi pipa mea-i la el!

Î n s t u p i n ă.

— La ilustraţiunea de pe pag. 369. —

Chipul, ce comunicăm cetitorilor noştri în nrl de faţă, infăţişeză o frumoasă idilá dela ţerá.

O ţerancă, fetá tinérá şi frumoşá, întorcând dela fên din grădiná şi intrând în stupină se védă nu cum-va a roit vre-un stup, o cuprind gânduri dulci în amarăciunea lor, gânduri tainice şi neînţelese ce o pórtá pe aripi de dor în calea unui vis ce a avut, ori a unui ideal, ce tinereţele pe nesimţite rasădesc în inimi curate.

Uitatá şi cufundată în sufletésca contemplare a acelu ideal stá dënsa în stupină; de pe partea ei însé ar puté roi toţi stupii, căci ochii privesc dar nu véd, urechile n'aud, şi sufletul e pribég.

P.

Literatura si arte.

Date privitoare la Istoria Románilor culesc de docsiu Hurmuzachi, publicate sub auspiciile Ministeriului cultelor şi instrucţiunii publice din România, în acesta însemnatá colecţie a apărut acum vol. III, partea I care cuprinde epoca fôrte interesantá de la începutul — 1649. Vol. mare în quart cu 708 pag. Bu-

cureşci 1882. Până acuma au mai apărut încă trei volume şi anume al V, VI, VII.

„Lira Sionului“, colecţie de versuri ocazionale pe la sêrbători; „Colindele lui Tráian“, poesii cuprindând întemplările Románilor dela 105—274; şi „Doinele ţiganului“, poesii glumete, vor apáre tóte trei, în editura dlui A. Boca în Velker per Maros-Ludas, Mezô Záh. Autorul deschide abonament până la 1 septembrie cu preţul de 1 fl. pentru tóte trei. Venitul jumătate e destinat pentru edificarea bisericeii din loc. Tot la dënsul se găsesc de vëndare „Lacrămi funebrali“ şi „Panorama lunei trecátóre“ (iertăciuni), preţul 80 cr.

„Elemente de poetică románá“. În usul tinerimei gimnasiale şi preparandiale, compusá de Ioan Lazariciu profesor. Sibiu 1882. În editura librăriei W. Krafft. Ietá o carte de şcolá, a cărei lipsă a simţit-o şcolele nóstre, şi fără de care gustul tinerimei nóstre se înstrăinează dela frumosul înţeles pe románeşce.

„La Livorno, in Italia, între alte publicaţiuni literare va apáre în editura Francisc Vigo şi „Poesii române traduse în limba italianá“ adnotate de Sigismund Friedmann şi Etori Taci, o antologie, care cuprinde atât poesii alese din cei mai buni autori, cât şi balade populare luate din colecţiile tipárite până acuma. Primim cu vie plăcere dovéda de interes ce arată fraţii noştri Italiani pentru literatura nóstrá, şi avem încredere că nu peste mult, şi operele románeşci vor trece hotarále patriei la alte popórá culte cum au trecut a Ruşilor, Polonilor şi a Ungurilor de exemplu, căci numai aşá va puté prosperá şi sórtea literaţilor románi, după ce opere de valóre noi románii nu le şcim preţui şi încuragiá, ier literaţii noştri i nevoim se şi caute scáparea în alte meserii.

Poesii románeşci traduse în nemţeşce. „Das Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes“ din Leipzig în nri ei dela 29 iulie a. c., aduce traducerea alor cincii poesii populare din colecţiunea dlui Alecsandri de E. v. Bothmer; asemenea o poesie de dl Alecsandri şi alta de Iacob Negruzzi traduse de L. V. Fischer, tóte reproduse fôrte bine în limba germáná. Datorim mult aceluor domni, cari fac cunoscutá popórelor culte fru-

Diaristic

nal politic ebuoncau, „Mahmuáia“, apare în Mahmudia, judeţul Iasi pe sêptemána, apărând interese locale. — „Plugarul“ care va apára interesele nesocotite de tóte ministeriele ale plugarului. Le urám vieţá îndelungată.

C e e n o u ?

Hymen. Dl inginer Ioan Cornea şi drágálaşa dşorá Petronela Misiciu, au serbat cununia dlor duminécá în 6 august la Arad. Le dorim ani mulţi şi fericiţi.

Balul studenţilor academici din districtul Năséudului se va arangia ca în toţi ani la 18 august în Năséud, otelul „Rahova“. Venitul curat e destinat întru ajutorarea studenţilor academici din acel district, lipsiţi de mijlóce.

Regimentul românesc nr. 31 numit Mecklenburg-Strelitz, din Sibiu, a primit ordinul se sté gata de plecare. După cum se crede el va merge la Viena, unde va remáné în garnisoná. Gazetele din Sibiu íşi esprimá párererea de réu, e îmbucurátor însé, că regimintele románeşci sânt astfel destínse. Adevérat că e o plăcere a vedé câte-o companie de románi ca brađii trecând cu musica militară pe stradele Vienei de sentinelá la palatul imperial, ori un regiment întreg la o defilare pe „Schmelz“, un câmp larg lângá Viena.

Şcire tristá dela fraţii din Románia. Cetim cu multá párerere de réu urmátoriul anonţ în „Râmni-

cul* : „Sunt vre-o dece zile „Râmnicul“ a anunțat : Aflăm că în curând va apăre în Râmnicu-Sărat, gazeta „Cădelnița“ cu redacția la prefectură. Scopul ei va fi cădelnițarea faptelor marelui om ghe-ghincolo. Aspirațiunile ei vor fi adormirea întru credința binelui și onestului a tot ce nu e Român din Ardeal. Și idealul ei : ocuparea tuturor funcțiunilor publice cu frați întru gheșeft patriotic de dincolo. Ier drept devisă va avé : minciuna, hoția și ignoranța*. Acésta gazetă, a apărut, însă fiind că nu a voit să ne lase onórea de a fi anunțătorii ei, și-a schimbat numele. Ea se intitulésă „Curierul Râmnicului“. Scopul însă, aspirațiunile, idealul și devisă, rămân neschimbate*. (Destul de trist! Red.)

Squaruri la Academie. „Gaz. de Roumanie“ spune, că ministerul cultelor și instrucțiunii publice în România, a hotărît se deschidă squaruri (grădini) în cele două părți laterale ale palatului Universității. Într'unul din aceste squaruri se va ridica bustul de marmură al prințului Mateiu Basarab, și în celalalt bustul prințului Vasile Lupu. Dl sculptor Stork este însărcinat cu executarea acestor două busturi. În fundul squarurilor, sub un acoperiș, vor fi espuse diferitele petri cu inscripțiuni precum și toate basreliefurile vechi, găsite în teră și cari se află acuma într'una din sălile museului.

Limba română în Rusia. Un diar rusesc publică șcirea că consiliul județan din Cherson a cerut ministeriului instrucțiunii publice din Petersburg permisiunea, ca în școlele din satele românești să se predea în limba română, de ore-ce poporațiunea neșciind limba rusă, instrucțiunea e imposibilă. Ministrul a aprobat cererea. E mai bine în Rusia ca la noi.

Charta școlelor. „Gaz. de Roumanie“ spune, că ministerul instrucțiunii publice va publică în curând o chartă a României, în care se va arată prin diferite culori numărul școlelor primare și secundare din fiecare district.

Capela română din Paris a fost autorizată să primescă suma de 40,000 lei ce i-a fost oferită de municipalitatea locală ca titlu de despăgubire fiind pusă pe lista clădirilor cari se dărimă pentru utilitate publică.

Marța trecută s'a făcut, la Paris, împărțirea premiilor în facultatea de drept. Printre numele celor premiați găim acelea ale dlor Ionescu și Romniceanu, care au avut o mențiune onorabilă pentru tesele de doctorat.

Mijloc d'a pastră mirosul de trandafiri. Ia un vas de sticlă, care se se pótă bine închide c'un capac. Pune pe fund un strat de sare uscată și pisată, apoi un strat de foi de trandafiri din cei mai mirositori, apoi ier un rând de sare și altul de foi până se umple borcanul, astupă vasul cât se pótă de bine și pune-l la un loc uscat și nu pré cald. Când soseșce ierna, e destul a se destupă borcanul într'o casă ca să fie îndată plină de deliciosul miros de trandafir.

Au murit : *Leona Rusu*, soția dlui Andreiu Rusu oficiant la telegraf în Seghedin la 21 iulie în etate de 23 de ani. — *Ioan Neagu*, învățator în St. Petru, a murit morțe nenaturală în urma unui rămășag cu Dumitru Pop din Almașul deșert la Cristurul sêuicesc, unde mai mulți învățatori sunt adunați la cursul de veră de limba magiară. Cercetarea decurge.

Cronica lunei.

Flammarion, cunoscutul astronom frances, a cărui opere mai mult sunt productul unei inchipuiri vii,

de cât ale unei reci-cercetări, în nrl din urmă a jurnalului seu astronomic a suprins lumea c'o descoperire peste măsură surprindătoare. Se înțelege, fiind descoperirile la depărtări nemăsurabile, avem trebuință de o mare dosă de credulitate. După isvorul amintit, pe suprafața stelei Marte se găsec canale drepte în lungime de câte 1000—1500 chilometri, cari împreună mările de pe acésta stea. Aceste canale uriașe, pe lângă cari cel dela Suez nu e de cât o jucărie, le-ar fi descoperit institutul de observație din Milano, și revista lui Flammarion „Revue astronomique mensuelle“ aduce și mapa aceloră. Un engles flegmatic Mr. Procter a fost deja în stare a descoperi, că aceste canale sunt munca mănilor omenești.

O căsătorie. Dra de Rothschild, sora ducesei de Grammot, ia în căsătorie pe principele de Wagram. Zestrea ei este de un milion și jumătate. Căsătorindu-se, dra de Rothschild, se lapedă de religiunea mosaică.

Deslegarea ghicitei din nr. 27 :

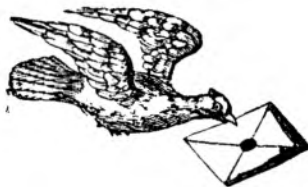
Dacă stau în cugetare
Că-n acésta lume mare,
Ce e mai fărmeător ?
Eu mi-aduc aminte 'ndată
De gurița ta 'nfocată
Ânger dulce 'ncântător.

Și se cuget cumcă ore
Pe pământ și pe sub sóre,
Ce am eu mai scump odor ?
De-aș trăi un secul mare,
Tot la tine-aș cugetare,
Ânger dulce 'ncântător.

Ioșif Vulcan.

Bine au deslegat-o dómnele și domnișórele : Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Elena Zacharia n. Daminescu, Silvia Tamașdan, Eufemia Duma, Emilia Pop, Carolina Covaciu n. Muntean, și dl B. O. Popescu. Premiul s'a căștigat de dșóra Emilia Pop.

Poșta Redacțiunii.

Dlui I. T. M. în Világos. Ce-i cu Mitrea? vine?

Dlui E. P. în Viena. Așteptăm. Salutare.

Un suflet nacăgit... Cúm păcate nu a fi năcăgit, decă-l chinuești cu astfel de rime trase de pěr?

Se se publice cu tot pretul și

Ve... Cu tot prețul, nu se pótă!

Poeti nazionali n'avem. Dia încă ești de prisos!

Versurile : La Rosa, Tu de-atunci, Moment de distracțiune, Amicilor, O sēră, Idealul, nu se admit.

La mai multi abonanti. Nrii reclamați s'au espedat.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sərbătorile.	Sóre resare	Sórele apune
Duminecă	1	13	Scot. c. † și 7 Muc.	4 44	7 25
Luni	2	14	Aducerea móst. S. St.	4 45	7 23
Marți	3	15	Cuv. Păr. Isachie.	4 46	7 21
Mercuri	4	16	S. S. 7 Coc. d. Efes.	4 48	7 19
Joi	5	17	M. Eusignie.	4 49	7 17
Vineri	6	18	(†) Schimb. la fatia.	4 51	7 15
Sâmbetă	7	19	M. Domeție.	4 52	7 13

Proprietar, redactor respundător și editor : IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.